

RAPPORT

Planuitwerking versterking IJsselmeerdijk

Nota van beantwoording zienswijzen

Klant: Waterschap Zuiderzeeland

Referentie: BI8482-RHD-NT-0052_IJMD nota van beantwoording
zienswijzen_19032025_D01

Status: Definitief/3

Datum: 19 maart 2025

Projectgerelateerd

HASKONINGDHV NEDERLAND B.V.

Laan 1914 no.35
3818 EX Amersfoort
Netherlands
Water & Maritime

Telefoon: +31 88 348 20 00
Fax: +31 33 463 36 52
Email: info@rhdhv.com
Website: royalhaskoningdhv.com

Titel document: Planuitwerking versterking IJsselmeerdijk

Ondertitel: Nota van beantwoording zienswijzen
Referentie: BI8482-RHD-NT-0052_IJMD nota van beantwoording
zienswijzen_19032025_D01

Uw kenmerk

Status: Definitief/3

Datum: 19 maart 2025

Projectnaam: Dijkversterking IJsselmeerdijk

Projectnummer: BI8482

Auteur(s): RHDHV

Opgesteld door: RHDHV

Gecontroleerd door: MW

Datum: 19-03-2025

Goedgekeurd door: MW

Datum: 19-03-2025

Classificatie

Projectgerelateerd

Behoudens andersluidende afspraken met de Opdrachtgever, mag niets uit dit document worden verveelvoudigd of openbaar gemaakt of worden gebruikt voor een ander doel dan waarvoor het document is vervaardigd. HaskoningDHV Nederland B.V. aanvaardt geen enkele verantwoordelijkheid of aansprakelijkheid voor dit document, anders dan jegens de Opdrachtgever.

Let op: dit document bevat mogelijk persoonsgegevens van medewerkers van HaskoningDHV Nederland B.V.. Voordat publicatie plaatsvindt (of anderszins openbaarmaking), dient dit document te worden geanonimiseerd of dient toestemming te worden verkregen om dit document met persoonsgegevens te publiceren. Dit hoeft niet als wet- of regelgeving anonimiseren niet toestaat.

Projectgerelateerd

Inhoud

1	Inleiding	1
1.1	Project Versterking IJsselmeerdijk	1
1.2	Gecoördineerde voorbereidingsprocedure	1
1.2.1	Ontwerpbesluiten	2
1.2.2	Ter inzagelegging	2
1.2.3	Ingediende zienswijzen	2
1.2.4	Advies van de Commissie mer	3
1.2.5	Vervolg van de procedure	3
2	Beantwoording zienswijzen	4
2.1	Algemeen	4
2.2	Beantwoording individuele zienswijzen	4
3	Wijzigingen ten opzichte van het ontwerp Projectbesluit	9
3.1	Ambtshalve wijzigingen	9
3.2	Wijzigingen naar aanleiding van de zienswijzen	9
4	Wijzigingen ten opzichte van de ontwerpbesluiten	9
4.1	Ambtshalve wijzigingen	9
4.2	Wijzigingen naar aanleiding van de zienswijzen	9

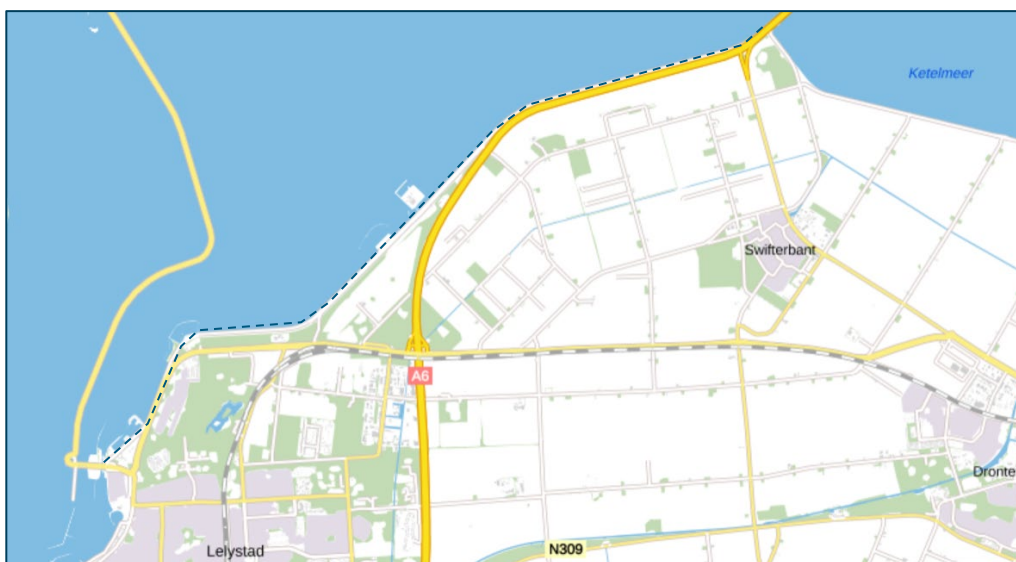
Figuren

Figuur 1-1: Plangebied met tracé van de te versterken kering (blauw gestippelde lijn).	1
--	---

1 Inleiding

1.1 Project Versterking IJsselmeerdijk

De IJsselmeerdijk is een primaire waterkering en beschermt de diepe Flevopolder tegen het water van het IJsselmeer. In 2018 heeft Waterschap Zuiderzeeland (hierna afgekort als: Zuiderzeeland) beoordeeld of de IJsselmeerdijk zo sterk is als de waterveiligheidsnormen voorschrijven. Dat blijkt niet zo te zijn. Sinds 2017 gelden voor de waterkeringen in Nederland nieuwe wettelijke waterveiligheidsnormen. Deze norm is voor Flevoland strenger dan daarvoor om in te spelen op de gevolgen van klimaatverandering en om de grotere hoeveelheid inwoners en de hogere economische waarde in Flevoland beter te beschermen. De waterkering voldoet ruim niet aan de nieuwe strengere norm die eraan gesteld is. Dat wil niet zeggen dat er op dit moment acuut een onveilige situatie is. Het betekent wel dat een dijkversterking nodig is. Het is de wettelijke taak van Zuiderzeeland om de keringen aan de normen te laten voldoen. Voor de aanleg, verlegging of versterking van deze dijk is Zuiderzeeland, op grond van artikel 5.46, tweede lid van de Omgevingswet verplicht een projectbesluit op te stellen.

Figuur 1-1: Plangebied met tracé van de te versterken kering (blauw gestippelde lijn).

De IJsselmeerdijk is 17,6 kilometer lang en ligt aan de noordwestzijde van Oostelijk Flevoland. De waterkering loopt van de Ketelbrug in het noorden tot aan de Houtribdijk in Lelystad (zie Figuur 1-1). Door deze ligging is de IJsselmeerdijk de zwaarst aangevallen dijk van de Flevopolder. Bij noordwesterstorm zet de wind over de volle lengte van het IJsselmeer waterstanden en golven tegen de dijk op. De dijk beschermt de hele Flevopolder (Oostelijk en Zuidelijk Flevoland). Doordat de polder circa 5 meter lager ligt dan het IJsselmeerpeil, leidt een dijkdoorbraak tot een vrijwel volledige overstroming van de polder. Het opnieuw droogmalen van de polder duurt vele maanden.

1.2 Gecoördineerde voorbereidingsprocedure

Omdat de IJsselmeerdijk een primaire waterkering is, heeft Zuiderzeeland voor dit project een ontwerp-projectbesluit en een project-MER opgesteld. In het projectbesluit staat hoe deze dijkversterking wordt uitgevoerd en het project-MER is bedoeld om het milieubelang van het project goed te kunnen meenemen in de besluitvorming. Voor deze dijkversterking zijn Gedeputeerde Staten van Flevoland aangewezen als

het bestuursorgaan dat de procedure voor het projectbesluit ende omgevingsvergunningen coördineert. Hierbij is toepassing gegeven aan de coördinatieregeling uit Afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht. De omgevingsvergunningen zijn nodig voor de realisatie van het project en zijn aangevraagd door Waterschap Zuiderzeeland.

1.2.1 Ontwerpbesluiten

Voor de realisatie van deze dijkversterking is een projectbesluit en een aantal hoofdvergunningen nodig. Het gaat om de volgende (ontwerp-)besluiten:

- A. Projectbesluit Versterking IJsselmeerdijk met het project-MER (Zuiderzeeland);
- B. Omgevingsvergunning beperkingengebiedactiviteit Rijksweg A6 (Rijkswaterstaat, namens ministerie van Infrastructuur en Waterstaat;
- C. Omgevingsvergunning beperkingengebiedactiviteit IJsselmeer (Rijkswaterstaat, namens ministerie van Infrastructuur en Waterstaat;
- D. Omgevingsvergunning Natura 2000-activiteit (Gedeputeerde Staten van Flevoland).

1.2.2 Ter inzagelegging

De ontwerpbesluiten en alle daarop betrekking hebbende stukken hebben van vrijdag 29 november 2024 tot en met donderdag 9 januari 2025 ter inzage gelegen. Het ontwerpprojectbesluit, het project-MER en de bijlagen waren gedurende de inzagetermijn op verschillende manieren te bekijken:

- Digitaal (via Regels op de kaart)
- Op papier in het Waterschapshuis van Waterschap Zuiderzeeland
- Tijdens de inloopmiddag in het Waterschapshuis op dinsdag 10 december 2024

Tijdens de periode van terinzagelegging konden bij de provincie Flevoland zienswijzen worden ingediend.

1.2.3 Ingediende zienswijzen

Gedurende deze periode zijn drie zienswijzen ontvangen. Deze zijn door de provincie doorgestuurd naar de desbetreffende bevoegde gezagen (Waterschap Zuiderzeeland, Rijkswaterstaat en provincie Flevoland) die de zienswijzen hebben beantwoord en deze vervolgens hebben betrokken bij de definitieve besluitvorming over het projectbesluit en de omgevingsvergunningen. Na afloop van de zienswijzentermijn is door Waterschap Zuiderzeeland nog een vierde zienswijze ontvangen. Desalniettemin is ook deze zienswijze beoordeeld en beantwoord.

De ingediende zienswijzen hebben niet geleid tot wijzigingen in het projectbesluit of de overige besluiten. Dit is nader toegelicht in paragraaf 2.2 van deze nota. Alle zienswijzen zijn individueel beantwoord (zie hoofdstuk 2). Na de besluitvorming door de bevoegde gezagen, is deze Nota van Beantwoording per brief toegezonden aan de indieners van de zienswijzen, zodat zij kennis hebben kunnen nemen van de beantwoording van hun zienswijzen.

1.2.4 Advies van de Commissie mer

Gelijktijdig met de zienswijzenprocedure hebben Gedeputeerde Staten van Flevoland de Commissie voor de milieueffectrapportage (Cie. mer) gevraagd om over het project-MER een advies uit te brengen. Dit advies is op 18 februari 2025 uitgebracht en gepubliceerd¹. De Commissie is van oordeel dat het project-MER de essentiële informatie bevat om het milieubelang volwaardig mee te kunnen nemen in een besluit over de dijkversterking. Het advies heeft geleid tot een kleine aanpassing van de beoordeling van het criterium Archeologie bij het thema Historische- en erfgoedwaarden. Dit heeft geen invloed gehad op de keuze voor de voorkeursvariant.

1.2.5 Vervolg van de procedure

Het dagelijks bestuur van Waterschap Zuiderzeeland heeft de zienswijzen betrokken bij de besluitvorming over het projectbesluit. De bevoegde gezagen inzake de omgevingsvergunningen (Rijkswaterstaat en Gedeputeerde Staten van Flevoland) hebben hetzelfde gedaan ten aanzien van de definitieve vergunningen, hoewel de zienswijzen inhoudelijk niet ingaan op de ontwerp-omgevingsvergunningen. In de hoofdstukken 3 en 4 is aangegeven welke wijzigingen nog zijn doorgevoerd in respectievelijk het projectbesluit en de definitieve omgevingsvergunningen. Deze vloeien echter niet voort uit de ingediende zienswijzen maar betreffen enkele tekstuele wijzigingen en een verduidelijking.

Tegen het vastgestelde projectbesluit en de definitieve omgevingsvergunningen kan door belanghebbenden beroep worden ingesteld. Ook tegen het goedkeuringsbesluit van GS aangaande de project-MER staat de mogelijkheid tot beroep open. Daarvoor is het in omgevingsrechtelijke zaken niet verplicht dat er eerst een (tijds) zienswijze op het ontwerpprojectbesluit of de ontwerp omgevingsvergunningen is gegeven. Voor niet-belanghebbenden geldt dat zij enkel beroep mogen instellen als zij wel een zienswijze hebben ingediend, dan wel als hen redelijkerwijs niet kan worden verweten dat zij geen zienswijze hebben ingediend tegen het ontwerpprojectbesluit of de ontwerp omgevingsvergunningen.

De termijn voor het indienen van een beroep bedraagt zes weken en vangt aan op de dag na de digitale bekendmaking van de definitieve besluiten. Het beroep moet in dit geval worden ingediend bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.

¹ <https://www.commissiemer.nl/adviezen/3547>

2 Beantwoording zienswijzen

2.1 Algemeen

In totaal zijn er vier zienswijzen ingediend, waarvan één zienswijze (nr. 4) buiten de zienswijzentermijn en bij Waterschap Zuiderzeeland is ingediend in plaats van bij de Provincie Flevoland die deze procedure coördineert.

Indiener van zienswijze 1 heeft aangegeven dat deze betrekking heeft op het ontwerp-projectbesluit, het project-MER en de ontwerpvergunningen en in zienswijze 3 worden het projectbesluit en de bijbehorende documenten genoemd. In de twee andere zienswijzen is niet expliciet vermeld tegen welk besluit deze zijn gericht. De bevoegde gezagen hebben dit daarom afgeleid uit de inhoud van de zienswijzen en vastgesteld dat deze betrekking hebben op het ontwerp-projectbesluit (A) en niet gericht zijn tegen de ontwerpvergunningen (B tot en met D). Dit is samengevat in Tabel 2-1. De zienswijzen hebben geen onderlinge samenhang en gaan elk op een ander aspect in. Daarom is ervoor gekozen om de zienswijzen individueel te beantwoorden.

Tabel 2-1: overzicht met indieners zienswijzen

Nr.	Indiener	Zienswijze heeft betrekking op:
1	SwifterwinT BV, als mede-initiatiefnemer en mede-eigenaar van Windplanblauw, 20 december 2024	A. Ontwerp projectbesluit Versterking IJsselmeerdijk en het project-MER B. Ontwerp-vergunning beperkingengebiedactiviteit Rijksweg A6 (Rijkswaterstaat, namens ministerie van Infrastructuur en Waterstaat) C. Ontwerp-vergunning beperkingengebiedactiviteit IJsselmeer (Rijkswaterstaat, namens ministerie van Infrastructuur en Waterstaat) D. Omgevingsvergunning Natura 2000-activiteit (Gedeputeerde Staten van Flevoland)
2	Indiener 2 (particulier), 26 december 2024	A. Ontwerp projectbesluit Versterking IJsselmeerdijk en het project-MER
3	Veiligheidsregio Flevoland, 9 januari 2025	A. Ontwerp projectbesluit Versterking IJsselmeerdijk en het project-MER
4	Indiener 4 (particulier), 16 januari 2025	A. Ontwerp projectbesluit Versterking IJsselmeerdijk en het project-MER

2.2 Beantwoording individuele zienswijzen

In Tabel 2-2 en Tabel 2-3 zijn de 4 zienswijzen beantwoord. Het nummer in de eerste kolom correspondeert met Tabel 2-1. Hier is een letter aan toegevoegd als de zienswijze uit meerdere onderdelen bestaat. Onder elke zienswijze is aangegeven of dit tot wijzigingen heeft geleid in een of meer van de hiervoor genoemde besluiten A tot en met D.

Tabel 2-2: overzicht met tijdig ingediende zienswijzen en beantwoording

Nr.	Zienswijze	Antwoord
1a	Indiener is bezorgd over de gevolgen van de dijkversterking in de vorm van de aanleg van een vooroever in relatie tot de werking en exploitatie van hun windpark. De aanleg van vooroevers zou volgens indiener kunnen leiden tot een (onvoorziene) significante toename van het aantal vogels in het gebied met als gevolg een verhoogd risico op vogelsterfte. De grotere aanwezigheid van vogels kan volgens indiener leiden tot	Uit de uitgevoerde onderzoeken blijkt dat de vooroever weliswaar kan leiden tot een toename van het aantal vogels in het gebied, maar niet met als gevolg een verhoogd risico op vogelsterfte door aanvaringen met windturbines.. Ten behoeve van het project is uitgebreid onderzoek uitgevoerd naar de aanwezigheid van watervogels en broedvogels in het gebied. De resultaten zijn neergelegd in: Resultaten monitoring watervogels IJsselmeerdijk 2023-2024 d.d. 20 juni 2024: in de periode april 2023 tot en met maart 2024 is op het open water van het IJsselmeer langs de IJsselmeerdijk onderzocht op aanwezigheid van watervogels. In deze periode zijn 17 tellingen gehouden en is 6 keer door middel van

Projectgerelateerd

	aanvaringen met hun windturbines, wat ecologisch en juridisch problematisch is.	radardetectie onderzoek verricht naar vliegbewegingen van watervogels. • Broedvogels op en langs de IJsselmeerdijk van Flevoland d.d. 20 juni 2024: een onderzoek waarbij in de periode maart tot en met juni 2023 het gehele plangebied vier keer is onderzocht op de aanwezigheid van nesten van vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten. Het onderzoek naar watervogels is mede geïnitieerd naar aanleiding van de zienswijze van Windplanblauw op de ontwerp Voorkeursbeslissing (zie nummer 3.1 in paragraaf 2 van de Reactienota zienswijzen Voorkeursbeslissing d.d. 19 september 2022). Ook zijn langjarige telgegevens van niet-broedvogels gebruikt van tellingen die Rijkswaterstaat jaarlijks uitvoert om het voorkomen van vogels te bepalen. Hierbij is gekeken naar de effecten voor broedvogels, niet broedvogels en specifiek het futenrustgebied. Alle resultaten zijn gebruikt om de effecten van de aanleg en het gebruik van de vooroever op vogelsterfte als gevolg van aanvaringen met windturbines in Windplanblauw (waar SwifterwinT onderdeel van is) te bepalen. Dit is verwoord in hoofdstuk 10 van de Passende beoordeling, d.d. 2 september 2024, en samengevat in de motivering bij het Projectbesluit. In de Passende beoordeling is geconcludeerd dat de aanleg en het gebruik van de vooroever geen toename zal veroorzaken van de aantallen aanvaringsslachtoffers die zijn opgenomen in de Passende Beoordeling van Windplanblauw. De voorkomende soorten zijn gebiedsgebonden, deze verplaatsen zich zwemmend en/of hebben geen vliegbewegingen door het windpark. Ook zal de vooroever geen negatieve gevolgen hebben voor het futenrustgebied dat is ingesteld als een mitigerende maatregel voor Windplanblauw. Geconcludeerd kan worden dat het project Versterking IJsselmeerdijk en de realisatie van Windplanblauw ook in cumulatie niet leiden tot significant negatieve effecten op beschermde vogels in Natura 2000-gebied IJsselmeer Op grond van het bovenstaande leidt de aanleg en het gebruik van de vooroever niet tot het ontstaan van ecologische of juridische problemen voor Windplanblauw. Er is dan geen aanleiding om het projectbesluit dan wel de omgevingsvergunningen op dit punt te wijzigen.
1b	Indiener geeft aan dat de aanleg van vooroevers zou kunnen leiden tot een (onvoorziene) significante toename van het aantal vogels in het gebied met als gevolg een impact op de exploitatie van het windpark. Verplichte stilstand van windturbines om vogelsterfte te voorkomen kan leiden tot substantiële economische schade en verstoring van de bedrijfsvoering.	Anders dan indiener meent, zal de aanleg van de vooroever niet leiden tot negatieve impact op exploitatie van het windpark. Het wordt weliswaar aantrekkelijker voor vogels in het gebied, maar onderzoek wijst uit dat dit niet leidt tot meer stilstand. De aanleg van de vooroever kan het projectgebied geschikter maken voor broedvogels en niet broedvogels. Er ontstaat bijvoorbeeld meer rustgebied en er is meer voedsel zoals (kleine) vis en waterplanten. Daardoor wordt er inderdaad een toename van het aantal vogels verwacht. Dit is beschreven in hoofdstuk 10 van de Passende beoordeling. In de beantwoording bij zienswijze 1a is reeds uiteengezet dat er, ondanks de verwachte toename van het aantal vogels op de vooroever, geen toename van vogelsterfte is te verwachten in relatie tot het windpark. Er is dan ook geen indicatie dat er sprake zal zijn van extra verplichte stilstand van de windturbines in Windplanblauw en daarmee eventuele substantiële economische schade en verstoring van de bedrijfsvoering. Conform de op 15 november 2022 gesloten intentieverklaring tussen Windplanblauw en Waterschap Zuiderzeeland, wordt er gedurende twee jaar na de realisatie van de dijkversterking monitoring uitgevoerd. Daarbij wordt gekeken naar de effecten van de aanleg van de vooroever en het futenrustgebied op het gedrag en aanwezigheid van vogels.

Projectgerelateerd

1c	Indiener meent dat in het project-MER te stellig met zekerheid wordt geconcludeerd dat er geen effecten zullen zijn op omvang en gedrag van onderzochte vogelsoorten, die tot nadelige effecten op het windpark kunnen leiden.	De conclusies zijn gebaseerd op monitoring en onderzoeken welke zijn uitgevoerd door een deskundig bureau. Daarom zijn de conclusies niet te stellig. In het project-MER zijn onder andere de permanente effecten van de diverse ontwerpvarianten voor de dijkversterking op de habitats/leefgebieden en beschermde soorten beoordeeld. Deze effecten zijn beschreven ten opzichte van de referentiesituatie. De referentiesituatie is de combinatie van de huidige situatie en autonome ontwikkelingen. Hieronder valt ook Windplanblauw waar SwifterwinT onderdeel van uitmaakt. Ten behoeve van de beoordeling van de effecten is onder andere gebruik gemaakt van de onderzoeken die ook onder zienswijze 1a zijn benoemd. Uit de beoordeling blijkt dat een vooroever van 120 meter (de voorkeursvariant) een aanzienlijke verbetering voor vogelsoorten ten opzichte van de referentiesituatie geeft. Ter hoogte van de vooroever wordt een flinke verbetering verwacht in de rust-, rui- en foerageermogelijkheden van vogels. Voor de fuut wordt de vooroever daarmee aantrekkelijker om te rusten en te ruien en er worden onder meer in vooroever Noord daarom hogere dichtheden aan ruiende futen verwacht dan in de huidige situatie. Het gebied wordt ook aantrekkelijker voor de aalscholver en dan met name aalscholvers die afkomstig zijn uit het nabijgelegen Kamperhoek (en het windpark dus niet passeren). Vooroever Noord ligt te ver van de aalscholverkolonies aan de zijde van Noord-Holland en deze blijken ook in de huidige situatie de kust van Flevoland niet tot nauwelijks te bezoeken. Daarom leidt de vooroever niet noodzakelijkerwijs tot meer vliegbewegingen door de turbines van Windplanblauw. Daarmee zijn omvang en gedrag afdoende beschreven en onderbouwen de onderzoeken de conclusie dat omvang en gedrag niet zullen leiden tot meer aanvaringsslachtoffers en daarmee tot nadelige effecten voor het windpark.
1d	Indiener vindt dat in de conclusies van het project-MER in het geheel geen rekening wordt gehouden met een mogelijk aantrekkende werking op soorten die tot nu toe niet werden voorzien en die tot nadelige effecten op het windpark kunnen leiden.	Het dijkversterkingsproject houdt juist bij uitstek rekening met het windpark. Er zijn naar aanleiding van de eerdere zienswijzen van indiener op de voorkeursbeslissing juist extra onderzoeken uitgevoerd naar niet voorziene soorten (water)vogels. Ook is indiener als reviewer betrokken bij het opstellen van het rapport 'ecologisch eindbeeld' d.d. 15 maart 2024 wat gaat over het ontwerp en de werking van de vooroever. De ecooloog van Windplanblauw, waar indiener SwifterwinT onderdeel van is, geeft in zijn review d.d. 15 april 2024 aan dat het plan voldoende afgestemd is op Windplanblauw en dat door de realisatie van de vooroever wellicht minder vliegbewegingen ontstaan richting het windmolenpark. In de Passende beoordeling, d.d. 2 september 2024 is gekeken naar alle mogelijke voorkomende soorten afkomstig uit de Natura 2000-gebieden IJsselmeer, Ketel- en Vossemeer en de Veluwerandmeren. In hoofdstuk 10 is voor al deze soorten uiteengezet wat het effect van de aanleg van de vooroever is op de aantallen, en of dit leidt tot meer aanvaringsslachtoffers in Windplanblauw. Er zijn dan ook geen indicaties voor niet voorziene soorten. Daarmee is er ook geen indicatie voor nadelige effecten op het windpark. De Passende beoordeling is als bijlage in het project-MER opgenomen en is derhalve betrokken bij de beoordeling van de effecten in het project-MER. De Commissie voor de Milieueffectrapportage heeft kennisgenomen van de ingediende zienswijze waarin wordt gewezen op de aantrekkende werking van de vooroever op vogels en de consequenties daarvan voor het risico op aanvaring met windturbines en de gevolgen voor het ingestelde futenrustgebied. Zij constateert in haar advies (zie ook 1.2.4) dat het MER op deze punten voldoende informatie biedt voor het te nemen besluit.
1e	Indiener wijst erop dat Windplanblauw eerder is vergund en operationeel	Er wordt geen toename van het aantal aanvaringsslachtoffers in Windplanblauw verwacht. Zie hiervoor de beantwoording bij 1a.

Projectgerelateerd

	geworden dan de plannen voor de dijkversterking. Het project houdt echter onvoldoende rekening met het recht op ongestoorde exploitatie. Indieners beroepen zich op het beginsel van bestaande rechten en verzoeken om expliciete aandacht voor mogelijke risico's voor hun windpark in de vorm van onvoorziene effecten op het windpark. Zij willen hierover graag afspraken maken met Waterschap Zuiderzeeland.	De bestaande rechten worden dus wel degelijk gerespecteerd en daardoor acht Zuiderzeeland het niet nodig om afspraken te maken over eventuele onvoorziene effecten. Indien deze zich onverhoopt toch zouden voordoen en tot schade zouden leiden, dan kan SwifterwinT hiervoor een aanvraag om nadeelcompensatie indienen zoals beschreven in hoofdstuk 15 van de Motivering bij het Projectbesluit. Het Projectbesluit is in artikel 15.1 van de Omgevingswet expliciet aangewezen als potentieel schadeveroorzakend besluit. In het kader van deze procedure wordt dan vervolgens onderzocht of er daadwerkelijk sprake is van schade en ook of deze voor vergoeding in aanmerking komt.
1f	Indiener wijst erop nadat in de Passende beoordeling "geen negatieve gevolgen worden ingeschat voor het futenrustgebied" er in het project-MER vervolgens geconcludeerd wordt dat de vooroever geen significante negatieve gevolgen heeft voor het futenrustgebied. Die conclusie is te stellig en te voorbarig. Gedurende de afgelopen jaren heeft indiener geconstateerd dat de aanwezigheid van diverse soorten vogels in het gebied onderhevig is aan veranderingen. Daarom wil indiener graag aandacht voor mogelijke onvoorziene effecten en hierover afspraken maken met het Waterschap Zuiderzeeland.	Uit de Passende beoordeling voor de Versterking IJsselmeerdijk volgt dat significant negatieve effecten van het project op het futenrustgebied kunnen worden uitgesloten. In de periode 2011-2016 bedroeg het seizoensmaximum (de hoogste van de maandelijkse waarden in het seizoen) 17 exemplaren, terwijl het maximum in 2023/2024 van de fuut 329 exemplaren bedraagt. Volgens de vergunning Wet Natuurbescherming voor Windplanblauw moeten er gemiddeld 20 futen in het gebied aanwezig zijn. Hier wordt ruimschoots aan voldaan. Uit de Passende beoordeling blijkt verder dat de vooroever het rustgebied nog geschikter zal maken voor de fuut onder meer vanwege toegenomen geschiktheid als opgroei gebied voor jonge vis. Waarschijnlijk zal enige verstoring plaatsvinden door de werkzaamheden, maar deze blijft beperkt doordat er in de Omgevingsvergunning Natura 2000-activiteit mitigerende maatregelen zijn opgenomen, waarop de planning wordt aangepast en er tijdens de ruiperiode nauwelijks verstoring van de werkzaamheden zal optreden. Er wordt ook monitoring uitgevoerd teneinde zekerheid te krijgen over de mate van verstoring. Daarom zijn significant negatieve effecten vanuit het project op de fuut (en het futenrustgebied) met zekerheid uitgesloten en acht Zuiderzeeland het niet nodig om afspraken te maken over eventuele onvoorziene effecten. Zie verder het slot van de beantwoording onder zienswijze 1e.
1g	Indiener geeft aan dat één van de mogelijke oplossingen ligt in het heroverwegen van de keuze voor een vooroever als dijkversterkingsmethode en als voorkeursalternatief. Het is goed denkbaar dat andere alternatieve methoden, zoals traditionele versterkingen(/verhoging), een lagere aantrekkende werking op voorziene en onvoorziene vogelsoorten hebben. Daarmee worden de risico's op verhoogde vogelsterfte in de nabijheid van de windturbines, en de mogelijke negatieve impact op de exploitatie van het windpark, geminimaliseerd. Indiener verzoekt Zuiderzeeland daarom deze opties serieus te overwegen en expliciet mee te nemen in het besluitvormingsproces. Mocht toch besloten worden voor het voorkeursalternatief, zijnde de aanleg van een vooroever, dan acht indiener het noodzakelijk dat er duidelijke afspraken worden gemaakt over de risico's en compensatie voor hun windpark.	Het besluit voor het Voorkeursalternatief (met de keuze voor een vooroever) is door Zuiderzeeland genomen in de verkenningsfase van het project in 2022. Voorafgaand hieraan is een zorgvuldig afwegingsproces doorlopen in de periode 2020 tot 2022. Dit proces is uitgevoerd conform de Projectprocedure zoals voorgeschreven in de Omgevingswet. In dit proces zijn alle mogelijke alternatieven afgewogen en beoordeeld aan de hand van een bestuurlijk vastgesteld afweegkader, waarbij haalbaarheid, duurzaamheid, beheerbaarheid, kosten en planning, inpassing in de omgeving (waaronder natuurwaarden) en gebruik en draagvlak de afwegingscriteria waren. Het voorkeursalternatief bleek daarbij duidelijk de beste oplossing. De resultaten van deze afweging zijn vastgelegd in de Notitie Voorkeursbeslissing en een Plan-MER die ter inzage hebben gelegen. De zienswijze van Windplanblauw heeft destijds geleid tot het uitvoeren van aanvullend onderzoek naar de aanwezigheid van vogelsoorten en vliegbewegingen. De resultaten daarvan zijn verwerkt in de Passende beoordeling voor het project en hierboven samengevat weergegeven. Gelet op de uitkomsten is heroverweging van het gekozen voorkeursalternatief niet aan de orde. Afspraken over compensatie zijn niet nodig omdat geen onvoorziene negatieve effecten worden verwacht. Zie verder het slot van de beantwoording onder zienswijze 1e.
Bovenstaande zienswijze heeft niet geleid tot aanpassingen in de besluiten A tot en met D..		

Projectgerelateerd

2a	Indiener geeft aan dat de wijk Parkhaven wel wordt genoemd in de stukken die ter inzage hebben gelegen, maar dat de 'waterveiligheid' buiten de scope van het dijkversterkingsproject valt. De buitendijkse gebieden zorgen bij een maatgevende storm dat de golfaanval op de dijk verminderd. Deze buitendijkse gebieden vangen zo 'de eerste klappen' op om zo de originele dijk te beschermen. Deze buitendijkse gebieden (o.a. Parkhaven) vormen volgens indiener een onderdeel van de bescherming van de originele IJsselmeerdijk en hiermee de hele achterliggende polder, zonder dat hier een bijdrage of compensatie wordt geleverd door de opdrachtgevers van de dijkversterking. In dit licht vindt indiener het vreemd (en onterecht) dat de buitendijkse gebieden zoals Parkhaven niet worden meegenomen in de dijkversterking.	De wijk Parkhaven is gelegen in een buitendijks gebied in de gemeente Lelystad. Dit gebied valt buiten het gebied waar dit Projectbesluit over gaat. Deze wijk geniet geen (wettelijke) bescherming van een primaire waterkering zoals de IJsselmeerdijk. Een primaire kering beschermt Nederland tegen het buitenwater, in dit geval het IJsselmeer. De wijk Parkhaven wordt uiteraard wel beschermd, niet door een primaire kering maar door een regionale waterkering. Dit is een kering rond buitendijkse gebieden. Elke zes jaar wordt door Waterschap Zuiderzeeland gecontroleerd of deze regionale kering nog voldoet aan de normen. Bij de laatste toetsing in 2023 (gerapporteerd 2024) is aangetoond dat de regionale waterkering Parkhaven voldoet aan de gestelde norm, er is dus geen waterveiligheidsopgave. Volgens het beleid Buitendijkse regionale waterkeringen 2014 zijn de eigenaren (Vereniging van eigenaren Parkhaven) verantwoordelijk voor het onderhoud aan de regionale waterkering. In 2015 heeft Waterschap Zuiderzeeland eenmalig de waterkering op orde gebracht door aan de binnenzijde tegen de damwand klei aan te brengen zodat deze damwand weer stabiel is. Parkhaven voldoet hiermee aan de gestelde waterveiligheidsnorm. De opzichters van Waterschap Zuiderzeeland houden de regionale waterkering visueel in de gaten, tevens wordt er jaarlijks een gedetailleerde inspectie uitgevoerd. Bij een hoogwater situatie of storm worden de bewoners vroegtijdig geïnformeerd door Waterschap Zuiderzeeland en wordt de regionale waterkering, indien nodig, geïnspecteerd. De buitendijkse gebieden zoals Parkhaven zorgen inderdaad voor een golfremmende werking op de achterliggende primaire waterkering (de IJsselmeerdijk). Dit is ook zo meegenomen in het ontwerpproces en heeft ertoe geleid dat de primaire waterkering achter deze gebieden minder zwaar hoeft te worden versterkt.. Ook is in het project aangetoond dat tijdens maatgevende stormcondities deze buitendijkse gebieden standzeker zijn. Dat betekent dat ze hun golfremmende werking voor de IJsselmeerdijk tijdens deze extreme condities behouden. Omdat de golfremmende werking van de buitendijkse gebieden behouden blijft, is het voor het dijkversterkingsproject niet nodig om het buitendijks gebied Parkhaven te versterken. Ook omdat het verder versterken/verhogen van het buitendijks gebied niet leidt tot een minder grote opgave aan de IJsselmeerdijk is een dergelijke investering niet kostenefficiënt voor het oplossen van de waterveiligheidsopgave aan de IJsselmeerdijk
Bovenstaande zienswijze heeft niet geleid tot aanpassingen in besluit A.		
3a	Indiener stelt dat bij de planuitwerking staat dat bij de trajecten 1B en 2 'impact op omgevingspartijen' is benoemd. De Veiligheidsregio Flevoland zou graag bij deze processen betrokken willen worden.	De veiligheidsregio Flevoland is een van de partijen die door Zuiderzeeland zal worden betrokken in de (voorbereiding op) de realisatiefase. In het opgestelde mobiliteitsplan wordt dit als aandachtspunt genoemd.
3b	Indiener geeft aan dat de Veiligheidsregio Flevoland ruim voordat de werkzaamheden daadwerkelijk starten graag een overleg willen hebben met Waterschap Zuiderzeeland zodat de bereikbaarheid binnen en in de directe omgeving van het plangebied goed geborgd is voor de nood- en hulpdiensten.	Waterschap Zuiderzeeland neemt deze wens ter harte. In het contract met de aannemer zijn hiervoor ook eisen opgenomen. Zo is voorgeschreven dat de aannemer een verkeersplan dient op te stellen en dit moet afstemmen met de hulpdiensten van de Veiligheidsregio.
Bovenstaande zienswijze heeft niet geleid tot aanpassingen in besluit A.		

Onderstaand is tot slot ook de zienswijze beantwoord die buiten de termijn werd ingediend.

Tabel 2-3: overzicht met buiten de termijn ingediende zienswijzen en beantwoording

Projectgerelateerd

Nr.	Zienswijze	antwoord
4	Indiener kan zich niet vinden in de nieuwe locatie van de zogenaamde sluitsteen, een kunstwerk op de dijk.	Indiener heeft op 16 januari 2025 een emailbericht gestuurd naar het Waterschap Zuiderzeeland waarin ongenoegen is geuit over de inpassing van het monument bij de sluitsteen. Op verzoek van en in overleg met de indiener is een gesprek georganiseerd met de landschapsarchitect en een projectmedewerker van Waterschap Zuiderzeeland waarin de afwegingen achter de verplaatsing van de steen en de wijze waarop het project oog heeft voor het erfgoed, zijn toegelicht.
Bovenstaande zienswijze heeft niet geleid tot aanpassingen in besluit A.		

3 Wijzigingen ten opzichte van het ontwerp Projectbesluit

Onderstaand is weergegeven welke wijzigingen in het ontwerp Projectbesluit zijn doorgevoerd.

3.1 Ambtshalve wijzigingen

Projectbesluit – Motivering

In de motivering zijn enkele kleine tekstuele wijzigingen van ondergeschikt belang gedaan. Daarnaast is de voorrangsbepaling in hoofdstuk 12 tekstueel verduidelijkt.

Projectbesluit – Regeling Lelystad en Dronten

Er zijn enkele kleine tekstuele wijzigingen van ondergeschikt belang gedaan. Daarnaast is de voorrangsbepaling in de Regeling tekstueel verduidelijkt.

3.2 Wijzigingen naar aanleiding van de zienswijzen

De zienswijzen hebben niet geleid tot aanpassingen in het ontwerp-projectbesluit (A).

4 Wijzigingen ten opzichte van de ontwerpbesluiten

Onderstaand is weergegeven welke wijzigingen in de ontwerpbesluiten zijn doorgevoerd.

4.1 Ambtshalve wijzigingen

In de Vergunning beperkingengebiedactiviteit IJsselmeer (Rijkswaterstaat, namens ministerie van Infrastructuur en Waterstaat) \

In voorschrift 11, lid 2c zijn enkele kleine tekstuele wijzigingen van ondergeschikt belang gedaan.

Omgevingsvergunning Natura 2000-activiteit (Gedeputeerde Staten van Flevoland)

Er is een kleine tekstuele toevoeging gedaan over het beheer van de vooroever.

4.2 Wijzigingen naar aanleiding van de zienswijzen

De zienswijzen hebben niet geleid tot aanpassingen van de ontwerpbesluiten (B tot en met D).